

ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL BIUDŽETINĖS ĮSTAIGOS ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO 2022 METŲ VEIKLOS ATASKAITOS PATVIRTINIMO

2023 m. balandžio 6 d. Nr. K-33

Alytus

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 4, 12, 16, 20, 27, 29, 57 straipsnių ir trečiojo-1 skirsnio pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 10-5 straipsniu įstatymo 10 straipsnio 2 dalimi, Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro nuostatų, patvirtintų Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 30 d. sprendimu Nr. K-108 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro įsteigimo“, 21.8 papunkčiu, įgyvendindama Alytaus rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento, patvirtinto Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2007 m. gruodžio 14 d. sprendimu Nr. K-228 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento patvirtinimo“, 214 punktą, Alytaus rajono savivaldybės taryba

n u s p r e n d ž i a:

Patvirtinti biudžetinės įstaigos Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2022 metų veiklos ataskaitą (pridedama).

Savivaldybės meras

Algirdas Vrubliauskas

PATVIRTINTA
Alytaus rajono savivaldybės
tarybos 2023 m. balandžio 6 d.
sprendimu Nr. K-33

BIUDŽETINĖS ĮSTAIGOS ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO 2022 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Pagrindinis Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro (toliau – biuras) veiklos tikslas – rūpintis savivaldybės gyventojų sveikata, vykdyti savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, gerinti gyvenimo kokybę, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

Misija – gerinti Alytaus rajono gyventojų sveikatą, skatinant asmeninę ir bendruomeninę atsakomybę už ją.

Nuo 2014 metų Alytaus rajono savivaldybėje mokinių visuomenės sveikatos priežiūros, visuomenės sveikatos stiprinimo ir visuomenės sveikatos stebėsenos funkcijos yra finansuojamos valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšomis, skirtomis savivaldybės biudžetui Sveikatos apsaugos ministerijos kuruojamoms valstybinėms (valstybės perduotos savivaldybėms) funkcijoms vykdyti.

Visos 2022 m. iš dotacijos finansuotos priemonės vykdytos vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, atsakingų institucijų parengtomis metodinėmis rekomendacijomis, atsižvelgiant į paskutiniųjų metų savivaldybės sveikatos stebėsenos rodiklius, gyventojų gyvenimo tyrimų rezultatus, atsižvelgiant į gyventojų, bendruomenių pageidavimus.

Renkantis paslaugos teikimo formą, buvo atsižvelgiama į mokymo metodo efektyvumą, kuriojančių veiklą institucijų metodines rekomendacijas. Visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms ugdymo įstaigose įgyvendinti dažniausiai buvo naudojami užsiėmimai, papildyti aktyvaus mokymosi metodais (interaktyvi paskaita, praktiniai, praktiniai-demonstraciniai užsiėmimai, diskusijos, konkursai, masinės akcijos ir pan.). Vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimo ir visuomenės sveikatos stebėsenos funkcijas, metodai ir mokymo priemonės buvo parenkamos, vadovaujantis kuriojančių institucijų metodinėmis rekomendacijomis ir atsižvelgiant į tikslinių grupių (darbingi (dirbantys) asmenys, senjorai ir t. t.) poreikius bei galimybes. Dažniausiai buvo naudojami tie metodai, kurie skatina aktyvų bendravimą, įtraukia gyventojus į veiklas (diskusijos, akcijos), didina motyvą keisti įgūdžius, patiems prisiimti atsakomybę už savo sveikatos išsaugojimą, skatina fizinį aktyvumą.

Pagrindinės biuro veiklos buvo vykdomos vadovaujantis išsikeltais 4 pagrindiniais uždaviniais:

1. Užtikrinti koordinuotą visuomenės sveikatos priežiūrą bendrojo ugdymo įstaigose, stiprinant vaikų sveikos gyvenimo įgūdžius ir formuojant teigiamą požiūrį į sveikatą.

2. Vykdyti Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėseną, analizuoti ir vertinti gyventojų sveikatą bei jos pokyčius, gyvenimo įpročius ir jų poveikį sveikatai, aplinkai, planuoti ir įgyvendinti visuomenės sveikatos stiprinimo priemones.

3. Stiprinti visuomenės sveikatą Alytaus rajono savivaldybės bendruomenėse, pasitelkiant novatoriškas priemones gyventojų psichinei sveikatai gerinti, fiziniam aktyvumui skatinti, didinti gyventojų informuotumą apie sveikatą ir ligų prevenciją.

4. Teikti psichosocialinę pagalbą Alytaus rajono gyventojams.

Žemiau pateiktoje lentelėje 2022 m. vykdyti uždaviniai parodomi pateikiant veiklas, kurių įgyvendinimas įvertintas kriterijais ir jų vertėmis, įvykdymas išreikštas procentais.

Lentelė

1. Uždavinys	UŽTIKRINTI KOORDINUOTĄ VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ RAJONO UGDYMO ĮSTAIGOSE, STIPRINANT VAIKŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIUS IR FORMUOJANT TEIGIAMĄ POŽIŪRĮ Į SVEIKATĄ						
Laukiami rezultatai	Alytaus rajono savivaldybės ugdymo įstaigose nuolat vykdoma koordinuota sveikatą stiprinanti veikla, į kurią įtraukiami ne tik vaikai ir mokiniai, bet ir jų tėvai, ugdymo įstaigos bendruomenė. Organizuojami užsiėmimai įvairiomis sveikatą stiprinančiomis temomis, dides ugdymo įstaigų bendruomenių susidomėjimas sveikatos išsaugojimo galimybėmis						
LR SAM strateginio veiklos plano priemonės pavadinimas / visuomenės sveikatos priežiūros funkcijos pavadinimas	Veiklos kryptys	Veiklos vertinimo kriterijai	Kriterijaus mato vienetas	Vertinimo kriterijų reikšmės			Paaiškinimai (nurodomos priežastys, kodėl nepasiektos arba viršytos veiklos vertinimo kriterijų reikšmės skiriasi daugiau kaip 10 proc.)
				Planas (12 mėn.)	Įvykdymas	Įvykdymo procentas	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Plėtoti sveiką gyvenseną ir stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius ugdymo įstaigose / funkcija – mokinių visuomenės sveikatos priežiūra	1.1. Sveikos mitybos organizavimo tobulinimas ir maisto švaistymo mažinimas, sveikos mitybos skatinimas	1.1.1. Mokyklų, naujai įgyvendinusių rekomendacijas dėl švediško stalo principo diegimo	naujai įgyvendinusių skaičius (vnt.)	0	0	100	Visose rajono ugdymo įstaigose taikomas dalinis arba visiškas švediško stalo principas
			iš viso įgyvendinusių proc.	100	100	100	
		1.1.2. Mokinių, dalyvavusių sveikos mitybos skatinimo užsiėmimuose, skaičius	vnt.	400	470	117	Veiklose dalyvavo daugiau moksleivių nei planuota.
			proc.	28	32	114	

	1.2. Sveikata stiprinančių mokyklų plėtra / priemonės „Aktyvi mokykla“ įgyvendinančių mokyklų plėtra	1.2.1. Mokyklų, naujai įsijungusių į Sveikata stiprinančių mokyklų tinklą, skaičius	vnt.	0	0	0	
		1.2.2. Mokyklų, dalyvaujančių sveikata stiprinančių mokyklų tinkle, skaičius	vnt.	7	7	100	
			proc.	100	100	100	
		1.2.3. Mokyklų, naujai įsijungusių į „Aktyvi mokykla“ tinklą mokyklų skaičius	vnt.	0	0	100	
	1.3. Supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas ugdymo įstaigose	1.3.1. Mokinių, dalyvavusių grupiniuose užsiėmimuose, skaičius	vnt.	450	447	99	
			proc.	30	29	97	
	1.4. Traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimas mokyklose	1.4.1. Mokinių, dalyvavusių traumų ir sužalojimų prevencijos užsiėmimuose skaičius/ dalis	vnt.	600	592	98	
			proc.	41	40,5	98	
	1.5. Burnos higienos užsiėmimų organizavimas tikslinėse grupėse	1.5.1. Mokinių, dalyvavusių burnos higienos grupiniuose užsiėmimuose skaičius / dalis	vnt.	400	434	109	
			proc.	28	30	107	

1.6. Visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių mokykloje, kvalifikacijos kėlimas	1.6.1. Apmokytų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistų skaičius	vnt.	5	5	100	
--	--	------	---	---	-----	--

Papildoma informacija apie 1 uždavinio tikslams pasiekti naudotas priemones:

Fizinio aktyvumo skatinimas „Aktyvioji pertrauka“

Kasmet atliekama sveikatos duomenų analizė patvirtina, kad vieni iš dažniausiai diagnozuojamų sveikatos sutrikimų – stuburo ir laikysenos problemos. Mokyklinis amžius yra vienas reikšmingiausių laikysenos formavimosi etapų. Dėl greitesnio kaulų ir lėtesnio raumenų, raumenys yra silpnesni, todėl didesnė apkrova tenka kaulams, todėl susidaro palankios sąlygos stuburo deformacijoms atsirasti. Pakankamas fizinis aktyvumas suteikia galimybę harmoningai augti ir vystyti vaiko organizmui bei formuoti taisyklingai laikysenai. Deja, ne visi moksleiviai yra fiziškai aktyvūs, todėl siekiant skatinti moksleivius būti aktyviais pertraukų metu, kartą per mėnesį, visus mokslo metus vykdomos aktyvios pertraukos mokyklose.

Šių pertraukų tikslas – ugdyti vaikų poreikį būti fiziškai aktyviems ir siekti, tad tai taptų jų kasdienio gyvenimo dalimi.

Diskusija-debatai „Kodėl žmonės nedėvi atšvaitų?“

Lietuvoje kasmet registruojama nemažai eismo įvykių, į kuriuos patenka pėstieji. Lietuvos kelių policijos tarnybos duomenimis, kiekvienais metais šalies keliuose būna sužeisti daugiau nei pusšimtis pėsčiųjų, tarp kurių net 20 proc. nepilnamečių.

Statistika teikia, kad didžioji dalis tiek sužeistųjų ar žuvusiųjų į eismo įvykius pateko tamsiuoju paros metu ir tik maža dalis segėjo ar turėjo su savimi šviesą atspindinčius elementus. Jau dešimtmetį kiekvieną rugsėjį vykdomos kuprinių svėrimo akcijos duomenimis, pastebėta, kad ne visi moksleiviai tinkamai segi ar apskritai turi atšvaitus. Siekiant sumažinti tikimybę moksleiviams patekti į eismų įvykius ar juose nukentėti, jau keturis metus Alytaus rajono ugdymo įstaigose vykdomi diskusijos-debatai „Kodėl žmonės nedėvi atšvaitų?“, skirti vyresniųjų klasių moksleiviams.

Tikslas – supažindinti vaikus su saugaus elgesio kelyje taisyklėmis ir ugdyti jų supratimą apie atšvaitų segėjimo svarbą.

Kuprinių svėrimo akcija „Ką kuprinėje neši?“

Viena iš daugybės mokyklinių prekių, turinčių tiesioginę įtaką vaiko sveikatai – mokyklinė kuprinė. Daug sveriančios ar netaisyklingai nešamos mokyklinės kuprinės įtakoja kaklo, pečių, nugaros skausmus bei netaisyklingos laikysenos formavimąsi. Moksleivių sveikatos duomenų analizė patvirtina, kad moksleivių stuburo ir laikysenos sutrikimai sudaro penktadalį visų nustatytų sveikatos sutrikimų. Siekiant išvengti netaisyklingos laikysenos padarinių, specialistai rekomenduoja nuo pat mažens ugdyti suvokimą apie išorinių veiksnių įtaką sveikatai bei teisingus sveiko gyvenimo būdo įpročius. Jau dešimtąjį rugsėjį Alytaus rajono mokyklose vykdoma kuprinių svėrimo akcija „Ką kuprinėje neši?“.

Tikslas – įvertinti moksleivių nešiojamų kuprinių svorį, siekiant išvengti vaikų laikysenos sutrikimų dėl netinkamo svorio kuprinių nešiojimo. Vykdytų kuprinių svėrimo akcijos duomenimis (2011–2022 m.), pastebima teigiama kuprinių svorio tendencija, t. y. vis mažesnė dalis rajono moksleivių nešioja per sunkias kuprines.

Pedikuliozės profilaktika

Asmens higiena – neatsiejama kiekvieno žmogaus gyvenimo dalis, padedanti išvengti užkrečiamųjų ligų ir jų keliamos grėsmės sveikatai. Viena iš jų – pedikuliozė, kitaip užsikrėtimas utelėmis. Užsikrėsti šia liga gali visų socialinių grupių asmenys, invazijai neturi įtakos nei plaukų ilgis, šukavimo ar plovimo dažnumas. Utelėmis užsikrečiama ilgalaikio tiesioginio sąlyčio su utelėmis žmonėmis metu (vaikų kolektyvuose, perpildytame transporte) bei besikeičiant drabužiais, patalyne, šukomis, šepečiais, naudojantis bendra lova, rankšluosčiais, pagalvėmis, kai utelė gali patekti nuo vieno asmens galvos į kito asmens galvą. Dažniausiai plinta tiesioginiu būdu iš galvos į galvą, esant artimam sąlyčiui arba per šukas, plaukų šepečius, kitus plaukų priežiūros reikmenis, keičiantis galvos apdangalais bei juos laikant kartu. Mergaitės ypač jaunesnio mokyklinio amžiaus užsikrečia dažniau nei berniukai ar suaugusieji.

Pedikuliozės patikra vykdoma po rudens, žiemos ir pavasario atostogų ir pagal epidemiologines reikmes. Reguliariai ir atsakingai patikrinimą atliekantys visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, dirbantys Alytaus rajono ugdymo įstaigose, užkerta kelią epideminėms situacijoms mokyklose ir darželiuose. Bendradarbiaujant su ugdymo įstaigų administracija, socialiniais, vaiko teisių ir seniūnijų darbuotojais epideminių situacijų buvo išvengta.

Konkursas „Prakalbink istorijos herojus – tapk kalendoriaus autoriumi“

Organizuojant ir vykdant sveikatos stiprinimo veiklas, stengiamasi, kad sveikatos ugdymas būtų įtraukiantis, novatoriškas, patrauklus ir priimtinas vaikams. Taikant įvairius mokymo metodus skatinama jaunų žmonių motyvacija, kūrybiškumas, jie noriai įsitraukia į organizuojamas veiklas, savarankiškai ieško informacijos ir kuria. Visuomenės sveikatos biuras, kaip ir kasmet, jau dešimtąjį kartą kvietė į sveikatos išsaugojimo dalykus žiūrėti kūrybiškai ir tapti 2023-ųjų sveikatos kalendoriaus bendraautoriumi. Tradiciškai moksleiviams reikėjo „prakalbinti“ dailininko nupieštus herojus, sugalvojant jiems vardus ir sukurti pamokančią istoriją. Tai be abejo, viena iš daugiausiai moksleivių ir net jų tėvų dėmesio sulaukianti sveikatos ugdymo priemonė. *Tikslas* – skatinti savarankišką vaikų domėjimąsi sveikatos išsaugojimo klausimais.

Patyčių prevencijai skirti renginiai Alytaus rajono ugdymo įstaigose „Kiaušiniada“

Tęsiant dešimtmečio tradiciją, pavasaris Alytaus rajone skelbiamas pavasariu prieš patyčias mokyklose. Patyčių problema yra globalus antisocialinis reiškinys, kurio mastus, kaip rodo įvairūs atlikti moksliniai tyrimai, nėra lengva sumažinti.

Šios netradicinio ugdymo dienos pagrindinė mintis ir tikslas išlieka tęstiniai, nekintantys – formuojant mokinių vertybines nuostatas, akcentuojant bendruomeniškumo ir savitarpio pagalbos svarbą, skatinant šiltus tarpusavio santykius ir bendradarbiavimą, didinti mokyklos bendruomenėje saugumo pojūtį, tuo pačiu mažinant polinkį patyčioms ir smurtui.

Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos skatinimas „Silantams draugiškiausia klasė“

Burnos higiena ir burnos ligų (ypač dantų ligų) prevencija – viena iš prioritetinių visuomenės sveikatos biuro kryptų.

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) specialistų prieš keletą metų atlikti išsamūs tyrimai parodė, kad daugiau negu 90 proc. kai kurių amžiaus grupių vaikų dantys yra pažeisti ėduonies. Pasak dantų priežiūros specialistų, nuo tada padėtis nepasikeitė. Labiausiai liūdina tai, kad nuo 2005 metų Lietuvoje yra įgyvendinto valstybinė Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa (toliau – Programa), lauktų rezultatų kol kas nedavė. Specialistai teigia, jog laiku ir tinkamai padengus vaikų dantis silantais, karieso atsiradimo tikimybė sumažėja 80–90 procentų.

Pagrindinis siekis – skatinant valstybinės Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos vykdymą, mažinti dantų ėduonies paplitimą tarp savivaldybės tikslinės grupės vaikų (6–14 m.).

Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai skelbė konkursą, kurio metu pagal poreikį ir galimybes vyko programos skatinimas ir tikslinės grupės vaikų dantų padengimas silantais. Konkurse dalyvavo ir moksleivių tėvai, savarankiškai palydėję vaikus pas odontologą arba organizuotai, pasitelkus biuro ir mokyklos komandą, tėvams (globėjams) pasirašius sutikimus vaikai buvo palydėti tam, kad jų dantys būtų padengti silantinėmis medžiagomis. Priemonė, kurios metu informacijos šaltas pasiekia visus: vaikus, mokytojus, tėvus, pasirodė veiksminga. Vaikų, kuriems silantinėmis medžiagomis buvo padengti dantukai skaičius didėja.

Moksleivių konferencija „Išgirskite mus“

Moksleivių konferencija yra skirta išgirsti jaunos žmonės, kurie ir yra labiausiai „kaltinami“ nesaikingu ir žalingu informacinių technologijų naudojimu. Kaip jie mato šią situaciją? Kaip siūlytų spręsti problemas?

Norint išgirsti į šiuos ir panašius klausimus Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras organizavo ketvirtąją mokinių konferenciją „Išgirskite mus“. Vyresniųjų klasių mokiniai iš visų Alytaus rajono ugdymo įstaigų pristatė pačių ruoštus pranešimus, vaizdo ir garso siužetus ir net tyrimus apie prie išmaniųjų ekranų įprastai praleidžiamą laiką. Nors tyrimai buvo atlikti naudojant skirtingas anketas, specialias laiką, praleidžiamą naršant telefone, fiksuojančias programėles ar net interviu, visų jaunųjų tyrėjų pateiktos išvados buvo panašios – daugiausia naudojama telefonu, jame „užsibūnama“ daugiau negu po penkias valandas kasdien.

Įdomu tai, kad dauguma apklaustųjų akcentavo, jog internete jie dažniausiai ieško informacijos, reikalingos mokslui, tačiau, paklausti apie dažniausiai naudojamus kanalus, jais įvardija pramoginius *Youtube*, *Tik Tok* ir *Facebook*. Tai iš esmės paneigia mokslo žingeidumo paieškų prioritetą.

Vertinimo komisija, kurioje dirbo Alytaus rajono savivaldybės mero pavaduotoja Dalia Kitavičienė, savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vyr. specialistė Laima Zavistauskienė ir Visuomenės sveikatos biuro psichologas Algimantas Kitrys, daugiausia dėmesio skyrė komandų teikiams pasiūlymams ir rekomendacijoms, kurios „atplėštų“ vaikus ir paauglius nuo išmaniųjų ekranų.

Mokinių konferencija sulaukė daug gerų atsiliepimų tiek iš mokinių, tiek iš sveikatos stiprinimo bei švietimo srities specialistų, todėl būtų tikslinga padaryti šią konferenciją tęstinę ir organizuoti kasmet.

2. Uždavinys	VYKDYTI ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENĄ, ANALIZUOTI IR VERTINTI GYVENTOJŲ SVEIKATĄ BEI JOS POKYČIUS, GYVENSENOS ĮPROČIUS IR JŲ POVEIKĮ SVEIKATAI, APLINKĄ, PLANUOTI IR ĮGYVENDINTI VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO PRIEMONES
Laukiami rezultatai	Sistemiškai renkami ir analizuojami visuomenės sveikatos stebėsenos duomenys apie gyventojų sveikatos būklę, demografinę situaciją, gyvenamosios įpročius, aplinkos veiksnius. Įvertinama mokinių sveikata bei jos pokyčiai. Remiantis stebėsenos duomenimis, numatytos ateinančių metų sveikatos stiprinimo kryptys. Pateikta informacija ir rekomendacijos visuomenei ir sveikatos politikos formuotojams apie Alytaus rajono savivaldybės gyventojų sveikatos gerinimą. Didės gyventojų informuotumas sveikatos išsaugojimo klausimais bei apie valstybės finansuojamas

	prevencines programas.						
Priemonės	Vertinimo kriterijų reikšmės			Vertinimo kriterijai			
Bendruomenės sveikatos būklės duomenų rinkimas, analizė ir pokyčių vertinimas	Surenkama ne mažiau 90 proc. pagrindinių ir ne mažiau 70 proc. papildomų stebėsenos programoje numatytų duomenų			100			
Visuomenės sveikatos stebėsenos 2021 m. duomenų analizės ir ataskaitos parengimas bei pateikimas tvirtinti	Laiku pateikta 1 kasmetinė stebėsenos ataskaita			100			
3. Uždavinys	STIPRINTI VISUOMENĖS SVEIKATĄ ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS BENDRUOMENĖSE, PASITELKIANČIAS NOVATORIŠKAS PRIEMONES DIDINANT GYVENTOJŲ FIZINĮ AKTYVUMĄ, STIPRINANT PSICHINĘ SVEIKATĄ, BEI DIDINTI GYVENTOJŲ INFORMUOTUMĄ APIE SVEIKĄ GYVENIMO BŪDĄ IR LIGŲ PREVENCIJĄ						
Laukiami rezultatai	Padidėjęs gyventojų informuotumas sveikos gyvensenos klausimais bei informuotumas apie lėtinių neinfekcinių ir užkrečiamų ligų profilaktiką. Dalyvavimas patraukliose gyventojams visuomenės sveikatos veiklose didina gyventojų fizinį aktyvumą, sveikos mitybos įgūdžius ir didina kitas aktualias žinias sveikatos išsaugojimo srityje.						
LR SAM strateginio veiklos plano priemonės pavadinimas / visuomenės sveikatos priežiūros funkcijos pavadinimas	Veiklos kryptys	Veiklos vertinimo kriterijai	Kriterijaus mato vienetas	Vertinimo kriterijų reikšmės			Paaiškinimai (nurodomos priežastys, kodėl nepasiektos arba viršytos veiklos vertinimo kriterijų reikšmės skiriasi daugiau kaip 10 proc.)
				Planas (12 mėn.)	Įvykdymas	Įvykdymo procentas	

1	2	3	4	5	6	7	8
3. Plėtoti sveiką gyvenseną bei stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius bendruomenėse bei vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse. Funkcija – visuomenės sveikatos stiprinimas	3.1. Gyventojų sveikos mitybos įgūdžių formavimas, daržovių vartojimo skatinimas	3.1.1. Asmenų, dalyvavusių sveikos mitybos skatinimo užsiėmimuose, skaičius	vnt.	300	305	102	
		3.1.2. Sveikatai palankesnių maisto produktų, pažymėtų „Rakto skylutės“ simboliu, skaičius	vnt.	2	2	100	
	3.2. Traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimas bendruomenėse	3.2.1. Užsiėmimuose dalyvavusių asmenų skaičius	vnt.	80	107	358	Dėl išaugusios karo grėsmės, dalyvauti pirmosios pagalbos mokymuose panoro ženkliai daugiau asmenų nei planuota.
	3.3. Gyventojų fizinio aktyvumo skatinimas	3.3.1. Asmenų 18-64 m. amžiaus, dalyvavusių reguliariuose fizinio aktyvumo užsiėmimuose, skaičius.	vnt.	100	127	127	Grupiniuose užsiėmimuose pareiškė norą dalyvauti daugiau asmenų nei buvo numatyta.
	3.4. Vyresnio amžiaus žmonių (65+) fizinio aktyvumo skatinimas	3.4.1. Vyresnio amžiaus asmenų (65 m. ir daugiau), dalyvavusių reguliariuose užsiėmimuose	vnt.	20	21	105	

		skaičius					
	3.5. Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimas ir šių ligų prevencija	3.5.1. Asmenų, baigusių sveikatos stiprinimo programą, skaičius	vnt.	20	20	100	
	3.6. Burnos higienos užsiėmimų organizavimas tikslinėse grupėse	3.6.1. Asmenų dalyvavusių užsiėmimuose, skaičius	Vnt.	95	103	108	
	3.7. Visuomenės raštingumo didinimas nėštumo krizių atpažinimo valdymo ir įveikos klausimais	3.7.1 Informavimo veiksmų skaičius	vnt.	10	9	90	
	3.8. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų, kvalifikacijos kėlimas	4.1.1. Apmokytų savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų skaičius	vnt.	8	8	100	
			proc.	100	100	100	
	3.9. Visuomenės sveikatos stiprinimo viešinimo veikla	5.1.1. Informacijos pateikčių skaičius	vnt.	400	412	103	

Papildoma informacija apie 3 uždavinio tikslams pasiekti naudotas priemones:

Fizinio aktyvumo skatinimas – sveikatingumo mankštos

Fizinis aktyvumas stiprina sveikatą ir bet kokia jo aktyvumo forma lavina funkcinis gebėjimus teikdama naudą žmogaus organizmui. Mankštos metu privertus dirbti raumenis, jie perduoda šilumą sąnariams, kurie sušilę lengviau juda. Pats judėjimas skatina širdies veiklą, kuri į smegenis siunčia daugiau deguonies, o jis būtinas gerai smegenų veiklai. Visuomenės sveikatos biuro specialistai nuolat vykdo fizinį aktyvumą skatinančias veiklas bendruomenėse, 2022 metais mankštintis su įvairiu sportiniu inventoriumi (svareliais, mažais ir dideliais kamuoliais, lazdomis, gumomis) buvo įtraukta rekordiškai daug, net 13 aktyvių Alytaus r. bendruomenių: Krokialaukio (kartu su Verebiejū), Simno, Daugų, Kumečių, Punios, Genių,

Miklusėnų, Santaikos, Pivašiūnų, Venciūnų, Nemunaičio, Eičiūnų gyventojų.

„Galvotos morkos“

Suprantant, kad sveikatos propagavimas turi būti inovatyvus, įdomus ir pateikiamas adekvačiai pagal gyventojų amžiaus grupes ir gyvenimo būdo ypatybes, nuo 2016 m. didesnis nei pastaraisiais metais dėmesys buvo skiriamas priemonėms internete, ypač socialiniame tinkle „Facebook“. Proto mankštomis paremtas tęstinis žaidimas „Galvotos morkos“ jau nuo pirmųjų savaitių sulaukė didelio socialinio tinklalapio naudotojų dėmesio. „Galvotos morkas“ – personažai, kurie socialinio tinklo erdvėje kviečia pasidomėti proto treniruotėmis, pasirūpinti atminties, pojūčių išsaugojimo galimybėmis. Kiekvieną savaitę „Galvotos morkos“ pateikia vis naujas logines ir atidumo reikalaujančias užduotis, kviesdamos kaip reikiant pasukti galvas.

4. Uždavinys	TEIKTI PSICHOSOCIALINĘ PAGALBĄ ALYTAUS RAJONO GYVENTOJAMS
Laukiami rezultatai	Alytaus rajono savivaldybės gyventojams teikiama kokybiška, lengvai prieinama psichologinė pagalba, siekiant stiprinti gyventojų psichinę sveikatą, gerinti psichosocialinę aplinką.

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijaus reikšmės		
		Planuota	Įvykdyta	Įvykdymo procentas
1.	Psichologo teiktų individualių konsultacijų skaičius	Ne mažiau 750 vnt.	964 vnt.	129 proc.
2.	Apsilankymų pas priklausomybės konsultantą skaičius / gavusių priklausomybės konsultavimo paslaugą asmenų skaičius	125/25	145/29	116 proc.
3.	Įmonių kuriose įvykdyti psichikos sveikatos stiprinimui skirti mokymai, skaičius (vnt.)	1	1	100 proc.
4.	Dalyvavusių darbuotojų psichikos sveikatos stiprinimo mokymuose skaičius	10	20	200 proc.
5.	Mokyklų darbuotojų	1	1	100 proc.

	kompetencijos psichikos sveikatos srityje didinimo mokymų organizavimas. Mokyklų, kuriose įgyvendinti mokymai skaičius			
7.	Mokymuose dalyvavusių mokyklų darbuotojų skaičius (vnt.)	10	8	80 proc.
8.	Ankstyvosios intervencijos, skirtos nereguliariai vartojantiems psichoaktyviausias medžiagas ar eksperimentuojantiems jomis jaunuoliams, vykdymas. Asmenų baigusių programą skaičius (vnt.)	9	10	111 proc.
9.	Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugų teikimas. Suteiktų grupinių konsultacijų, užsiėmimų trukmė	200	200	100 proc.
10.	Bazinių savižudybių prevencijos mokymų organizavimas savivaldybės gyventojams. Asmenų dalyvavusių mokymuose skaičius (vnt.)	20	20	100 proc.

Psichologo konsultacijos

Psichologinė pagalba Alytaus rajono gyventojams yra teikiama nuo 2017 m. Tai laikotarpis, kai rajono gyventojai, minimaliomis laiko bei lėšų sąnaudomis, gali gauti nemokamą profesionalią pagalbą – specialistas vyksta į seniūnijas, mokyklas, globos namus. Pagalba žmonėms tapo lengviau prieinama. Pageidaujantys gauti profesionalią pagalbą, gali registruotis konsultacijai per seniūnijų socialinius darbuotojus, mokyklų socialinius pedagogus, el. paštu, tiesiogiai skambinti specialistui telefonu. Pastebėta, kad praėjusiais metais ypač padaugėjo asmenų, kurie pagalbos ir atsakymų ieško patys, net 34 proc. visų konsultuotųjų. Kintanti stigmatizuotą gyventojų požiūrį į psichologo profesiją ir jo teikiamas paslaugas, patvirtina kasmet didėjantis konsultacijų poreikis: 2021 m. buvo suteiktos 910, o 2022 m. dar 54-iomis konsultacijomis daugiau, t. y. 964.

Per metus konsultacijos buvo suteiktos 166 žmonėms (91 moteriai ir 75 vyrams), absoliuti dauguma konsultacijų – tęstinės. Dauguma žmonių, susiduriančių su problemomis, supranta, jog pokyčių kelias – ilgas, kad atsakymų, išeičių paieškos užtrunka. Vieno kliento susitikimų skaičius vidutiniškai siekia 5–10 kartų. Besikreipusių pagalbos asmenų amžius labai įvairus – nuo paauglio (10–17 m.) iki vidutinio brandaus amžiaus (60–87 m.), tačiau dažniau nei kiti, pagalbos kreipėsi 30–45 metų rajono gyventojai.

Dažniausios besikreipusiųjų pagalbos priežastys – bendravimo ir tarpasmeninių santykių sunkumai, kuomet komplikuojuose situacijose, vaikų ir tėvų santykiuose glūdi stiprios įtampos, keliančios nerimo, nevilties, kaltės jausmus, išprovokuojančios pykčius, patyčias, agresiją ir konfliktus. Nemaža dalis konsultuotų asmenų turėjo emocinių ir asmenybinių sunkumų, išreikštų suicidinių minčių, nekontroliuojamo pykčio, irzlumo, depresinių epizodų ar problemų priklausomybių srityje.

Priklausomybių konsultanto paslaugos

Priklausomybės ligos priskiriamos psichikos ir elgesio sutrikimų grupei. Jų esmę atspindi tai, kad asmuo jaučia stiprų potraukį vartoti psichiką veikiančias (psichoaktyvias) medžiagas, o sugebėjimas kontroliuoti psichiką veikiančių medžiagų vartojimą (pradžią, pabaigą, intensyvumą) žymiai sumažėja. Dėl šios priežasties asmuo rizikuoja patirti arba patiria neigiamą poveikį sveikatai, tarpasmeniniams ryšiams, socialinei padėčiai. Alkoholi vartojantys Alytaus rajono gyventojai ir jų šeimos nariai gali kreiptis nemokamų individualių ir (ar) grupinių konsultacijų, kurių metu bus konsultuojami anonimiškai ir konfidencialiai. Žinios, motyvacija, stebėjimas, palaikymas ir tarpininkavimas – pagrindinės priklausomybių konsultacijos sudedamosios dalys.

2022 m. priklausomybių konsultanto paslaugomis pasinaudojo 29 Alytaus rajono gyventojai, kuriems buvo suteikta 145 konsultacijos.

Paslaugų tikslas – padėti alkoholi vartojantiems asmenims mažinti alkoholio vartojimą ar visai atsisakyti alkoholio, mažinti alkoholio vartojimo keliamą žalą asmens fizinei ir psichinei sveikatai bei visuomenei.

Psichikos sveikatos kompetencijų didinimas įmonių darbuotojams

Vienas pagrindinių visuomenės sveikatos prioritetų – psichikos sveikatos gerinimas. Nedidelis stresas darbe yra natūralus ir neišvengiamas kasdienio gyvenimo reiškinys. Tam tikri darbo reikalavimai ir nedidelė įtampa skatina darbuotoją geriau dirbti, susikaupti ir reikalavimus laikyti išbandymu. Vis dėlto pernelyg stiprus, dažnai pasikartojantis ir ilgai trunkantis stresas darbe gali sutrikdyti psichikos ir fizinę sveikatą, todėl reikia išmokyti atpažinti ir įveikti grėsmes darbuotojų sveikatai.

Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras nuo 2019 m. vykdo psichinės sveikatos kompetencijų didinimo įmonių (įstaigų) darbuotojams mokymus, kuriuose jau sudalyvavo 7 Alytaus rajono įstaigų darbuotojai.

Įgyvendinant mokymus taikytos įvairios metodikos: darbuotojų apklausos, paskaitos, diskusijos, aktyvūs mokymai naudojant specialius paveikslus, filmus, situacijų modeliavimai, kvėpavimo technikos, atsipalaidavimo būdai ir kita.

Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo įmonių darbuotojams tikslas – ugdyti įmonių darbdavių ir jų atstovų (padalinių vadovų), įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų specialistų (profesinės sveikatos specialistų, darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų), žmogiškųjų išteklių padalinių vadovų ir kitų įmonės darbuotojų kompetencijas, reikalingas mažinti neigiamą psichosocialinių rizikos veiksnių poveikį darbuotojų sveikatai, gerinti psichosocialinę aplinką įmonėse ir stiprinti darbuotojų psichikos sveikatą.

Mokyklų bendruomenės gebėjimų psichikos sveikatos srityje stiprinimas

Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras jau trejus metus vykdo mokyklų bendruomenės gebėjimų psichikos sveikatos srityje stiprinimo mokymus. Specialistų komanda (psichologai ir socialiniai pedagogai) pirmojo mokymų užsiėmimo su grupe metu aptaria aktualias mokyklai problemas, susijusias su vaikų psichikos sveikata, ir sudaro preliminarų tolesnių mokymų planą. Plane nurodomos grupei aktualios

problemos, kurios bus nagrinėjamos konsultacijų metu. 2022 m. šiuose mokymuose dalyvavo 1 Alytaus rajono ugdymo įstaigoje dirbantis darbuotojas. Veiklų metu spręstos mokykloms aktualios problemos: netinkamas mokinių elgesys, adaptacija naujoje ugdymo įstaigoje, emocinio intelekto problemos, mokytojų asmeninės jausenos klausimai, bendradarbiavimo tarp mokytojų, tėvų, mokinių trūkumas, mokinių motyvacijos stoka, ypač mokantis nuotoliniu būdu, drausmingumo trūkumas, patyčios, nuolatinis mobilaus telefono naudojimas pamokų metu, savikontrolės problemos.

Tikslas – didinti mokyklų darbuotojų žinias apie vaikų ir paauglių psichikos sveikatą ir stiprinti jų gebėjimus praktiškai pritaikyti žinias ir nuostatas apie psichikos sveikatą, reikalingas spręsti sudėtingas kompleksines situacijas, kylančias dirbant su vaikais ar paaugliais.

Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos

Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, remdamasis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. V-1596 „Dėl Ilgalaikių neigiamų COVID-19 pandemijos pasekmių visuomenės psichikos sveikatai mažinimo veiksmų plano patvirtinimo“ bei siekdamas stiprinti visuomenės psichologinę gerovę, psichikos sveikatą ir gyventojų streso valdymo įgūdžius, teikia psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas bendruomenėms, įstaigoms, įmonėms, organizacijoms ir pavieniams asmenims.

Psichologas asmenims, kuriems pasireiškia psichikos sveikatos rizikos veiksniai dėl sudėtingų gyvenimiškų situacijų, organizuoja ir teikia individualias paslaugas – konsultacijas, kurių metu psichologas įvertina sudėtingos gyvenimiškos situacijos sukeltus psichikos sveikatos rizikos veiksnius, numato preliminarų konsultacijų teikimo laikotarpį, numato konsultacijų teikimo tikslus ir numatomus rezultatus, suteikia emocinę paramą, sudaro galimybes išreikšti ar mažinti su asmens sudėtinga gyvenimiška situacija susijusius psichikos sveikatos rizikos veiksnius.

2022 m. psichologinės gerovės paslaugos teiktos ne tik ugdymo įstaigose, tačiau ir 8 bendruomenėse (Dauguose, Miklusėnuose, Geniuose, Krokialaukyje, Verebiejuose, Nemunaityje ir Užupiuose).

Tikslas – padėti asmeniui rasti psichikos sveikatos rizikos veiksnius sukeliančių problemų sprendimo būdus, išmokyti konkrečių technikų ir (ar) metodų šioms problemoms spręsti, padėti apsibrėžti tikslus ir veiksmų seką siekiant tikslų, skatinti savęs pažinimą ir asmenybės augimą.

Kita svarbi informacija

Alytaus rajono visuomenės sveikatos biuras nuo 2012 m. koordinuoja savivaldybės vykdomą Priklausomybių mažinimo programą. Kovoiant su priklausomybe reikalingas kompleksinis gydymas, kuris paruoštų žmogų sugrįžti į normalų gyvenimą.

2022 m. toliau buvo įgyvendinama Alytaus rajono savivaldybės priklausomybių mažinimo programa, kurios pagrindinis tikslas – padidinti savivaldybės gyventojų galimybes gydytis nuo priklausomybės ligų.

Laukiami rezultatai

Šioje ataskaitoje įgyvendintos priemonės duos tokių rezultatų:

- Padidės įvairaus amžiaus Alytaus rajono savivaldybės gyventojų domėjimasis savo sveikata ir jos išsaugojimo galimybėmis.
- Pagerės psichologinės pagalbos prieinamumas Alytaus rajono gyventojams, didės atsparumas psichosocialiniams veiksniams.
- Sveikatos priežiūra mokyklose bus vykdoma koordinuotai, remiantis moksliskai grindžiama praktika.
- Didės lėtinių neinfekcinių ligų ir traumų prevencijos galimybės.
- Mažės gyventojų sergamumas užkrečiamomis ligomis.
- Atsižvelgiant į sveikatos stebėsenos rodiklius, bus išskiriamos prioritetingos rajono sveikatos sritys.

Alytaus rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro direktorė

Jolanta Jakubauskienė

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBOS SPRENDIMO PROJEKTO „DĖL
BIUDŽETINĖS ĮSTAIGOS ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS
SVEIKATOS BIURO 2022 METŲ VEIKLOS ATASKAITOS PATVIRTINIMO“

2023 m. kovo 1 d.
Alytus

1. Sprendimo projekto rengimą paskatinusios priežastys, tikslai, uždaviniai:

Alytaus rajono savivaldybėje visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas vykdo Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Pagrindinės visuomenės sveikatos priežiūros kryptys: visuomenės sveikatos stebėseną, moksleivių sveikatos priežiūra ugdymo įstaigose bei visuomenės sveikatos stiprinimas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 4, 12, 16, 20, 27, 29, 57 straipsnių ir trečiojo-1 skirsnio pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 10-5 straipsniu įstatymo 10 straipsnio 2 dalimi bei Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro nuostatų, patvirtintų Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 30 d. sprendimu Nr. K-108, 21.8 papunkčiu, kuriame numatyta, kad Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras privalo teikti steigėjui tvirtinti metines ataskaitas, teikiamas Alytaus rajono savivaldybės tarybai sprendimo projektas „Dėl biudžetinės įstaigos Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2022 metų veiklos ataskaitos patvirtinimo“.

Ataskaitoje pateikiama visa Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2022 metų veiklos santrauka pagal atskiras veiklos sritis, taip pat statistika, įvykdyti darbai ir jų mastai, bei laukiami rezultatai.

2. Laukiami rezultatai:

Priėmus sprendimą, steigėjui bus aiškios biudžetinės įstaigos veiklos gairės ir jų įvykdymo apimtys.

3. Galimi sprendimo priėmimo padariniai (teigiami ir (ar) neigiami).

Neigiamų padarinių dėl priimto sprendimo projekto nenumatoma.

4. Lėšos sprendimui įgyvendinti, jų šaltiniai.

Sprendimui įgyvendinti lėšų nereikės.

5. Būtinumas skelbti sprendimą Teisės aktų ir kituose registruose. Viešinimas.

Sprendimas skelbiamas Alytaus rajono savivaldybės interneto svetainėje www.arsa.lt.

6. Antikorupcinis vertinimas.

Vertinti nereikia.

7. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai.

Vertinti nereikia.

8. Kiti, sprendimo iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

9. Sprendimo projekto rengėjai. Asmuo, atsakingas už sprendimo įvykdymą.

Komunalinio ūkio ir architektūros skyriaus vyr. specialistė,
vykdanti savivaldybės gydytojo
pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas

Giedrė Ilgūnaitė